

zašel sem na pokopališče, noge so obstale in njen grob, razpokan in udrt na jedni strani, je ležal pred menoj. Ob straneh sta rasli dve cipresi, na vrhu groba pa je cvetela ta lilija, ki jo vidiš pred seboj. Sicer pa ni bilo nobene cvetke na grobu. Samo ta lilija se je vpenjala kvišku, nedolžna, kakor njena duša, gladka in mehka kakor polt njenega lica, bujna in sveža, kakor njen stas . . .

Zdelo se mi je, da nosim vso to grobljo v svojih prsih. Upognil sem se, solza mi je kanila in pala ravno v čašico te lilije. Ona pa se je zamajala, in solza je zdrsnila na grob. Utrgal sem to lilijo in jo nesel domov. Sicer pa, kaj ti pravim vse to, saj ti nimaš srca, ti ne umeš moje duše in njene skrivnosti, pojdi, prijatelj, pojdi domov! Koncipijent Savič si je natočil kozarec vode in ga izpil v dušku, adjunkt Vinko pa je vstal, odšel tiho in mrmral: „Sam vrag vedi, kaj je to: ljubezen po — smrti, jaz gotovo ne . . .“

Zdravilstvo pri starih Egipčanih.

Spisal —s—.

V naših dneh se vedno bolj in bolj raziskuje kulturna zgodovina starih narodov. Zlasti se je razvilo znanje o Egiptu, starodavni zibelki kulture. Odkar se je posrečilo, razvozlati napise, odkar so se našli stari zapiski, pridobili smo uže celo literaturo o tej znameniti deželi. — Lani umrli slavljani nemški pisatelj Jurij Ebers pa ni le bil znamenit egiptolog, temveč je to svojo strokovno znanost uporabil tudi kot romanopisec ter podal celo vrsto romanov iz staroegipčanske dobe, v katerih je z izredno vestnostjo in natančnostjo opisal tedanje življenje na podlagi zgodovinskih podatkov. S tem je znanje in zanimanje o Egiptu starega veka izvanredno razširil med Nemci. Vedno prihajajo tu nove publikacije na dan, in jedni teh cni F. Woeniga, naj posnamem nekoliko črtic o staroegipčanskem zdravilstvu.

Egipčani so pripisovali boginji Isis, da prouzroča bolezni, s da jih tudi ozdravlja. Slično mišljenje nahajamo tudi pri drugih narodih vseh časov, da so bolezni kazen božja. Svojo moč je Isis dokazala s tem, da je umorjenega sina Hora vzbudila k novemu življenju. Izučila ga je potem v zdravilstvu. Ker je torej bila bolezen kazen bogov, so svečeniki te zopet sprijaznjevali z grešniki; zdravilstvo je bilo torej povsem v rokah duhovništva, ki se je v njem poučevalo v raznih šolah in zlasti v Heliopolisu, kjer je bila nekaka medicinska fakulta. Uže tedaj se je zdravništvo delilo na razne specialistične stroke. Lečenje je bilo brezplačno, ker so bili zdravniki plačevani od države, a običaj je bil, da je ozdravljenec tempeljnu podaril v znak hvaležnosti bogate darove.

Duhovniki so se morali pri lečenju ravnati natančno po predpisih. Ako jim je tedaj bolnik umrl, bili so vsake odgovornosti rešeni. Ako pa se niso ravnali po njih in imeli nesrečo v zdravljenju, čakala jih je smrtna kazen. Seveda je bil s tem skoro vsak napredek onemogočen.

Mnogo več ugleda, nego zdravniki, so imeli oni, ki so s pomočjo molitev in zarotevanj zdravili. Saj še dandanes vsak tak čarodejec množici veliko bolj imponuje nego izvežban zdravnik. Ohranile so se nam mnoge take zarote zleh duhov, ki so se izganjali iz bolnikov, slično kakor se je pozneje v krščanstvu izganjalo hudiče iz blaznikov.

Od staroegipčanskih knjig ki so se nam ohranile, je zlasti znamenit „papyrus Ebers“, ona knjiga, katero je l. 1872. našel Ebers pri nekem Kopčanu v Tebah-Luksorju. Profesor Lepsius ga smatra v prepis neke starejše zdravniške knjige. Iz tega nam dojde največ znanja o staroegipčanskem zdravljenju. Čudno je, da še v marsičem spominja na sedanjo recepturo. Oblike zdravil in njih uporaba je skoro jednaka našim. Sostave in pomočki so seveda drugi, a vendar se je marsikaj od onih ohranilo do današnjega dne. Ta papirus obsega zdravila za najrazličnejše bolezni. Ako naš kmet še danes pripisuje posebno moč jazbečevi masti ali škorpionovemu olju, ako uporablja kravjek na rane (!) — kakor sem se sam uveril — tedaj se ne smemo čuditi, da so v oni recepturi igrale veliko ulogo razne živalske masti ter zlasti najraznovrstnejši odpadki. A kakor tudi dandanes lekarji še prodajo zelo mnogo sredstev, ki baje povečšajo žensko lepoto, tako so tudi stari Egipčani znali za celo vrsto takih sredstev, zlasti za razna lepotila, s katerimi so se takratne krasotice — jednako njihovim sedanjim sestram — barvale obraz in obrvi.

Kakor še dandanes marsikje zažigajo brinje, češ, da se s tem očisti zrak, tako so tudi Egipčani imeli celo vrsto dišav in kadil v ta namen.

Bili so pa tudi večči zdravniki in v marsikaki mumiji so se dobili umetni zobje — znamenje, da so bili uže takrat tako pogosti, kot danes. Kirurški orodja so upodobljena na spomenikih, a so se našla tudi v izkopinah.

Herodot je uže opomnil, da so Egipčani zaradi svoje zmernosti zdrav narod. In to je bilo pri njih v navadi uže od mladosti. Razun tega so se tudi pogosto kopali. Vse to jih je okrepilo. Proti nalezljivim boleznim so uvedli obrezovanje pri dečkih, in od njih so to sprejeli in ohranili Židje.

Ker niso smeli mrličev raztelesiti, so imeli zelo čudne in mnogokje napačne nazore o človeškem telesu.

Dasi torej v obče ni bila medicinska veda pri njih visoko razvita, bila je to vendar relativno bolj, nego pri kateremkoli drugem narodu, ter je služila v podlago razvitku grškega in rimskega zdravilstva. In to dvoje je doseglo tekom časa zelo veliko popolnost, ki nam je, v očigled takratnemu medicinskemu znanju in pomanjkljivim pomočkom, naravnost občudovalna. V srednjem veku se je, žal, povsem pozabila; došla je do popolne propasti in šele nova doba jo je dvignila, na podlagi novih pomočkov in iznajdb, na nečuvno visoko in veličastno stališče.